

TAXI

Bekende
bewoners
toeren
door
hun stad

Harry de Winter groeide op in Oss. Maar direct na de middelbare school nam hij de benen. 'Stel je voor: het waren de jaren zestig. En wij zaten hier, opgesloten in **Oss.**'

Toch stapt hij graag in de EH&I-taxi voor een sentimental journey.

Productie en tekst **Hermelijn van der Meijden** Fotografie **Erik Buis**

START

In de jaren zestig überhip en de 'stamkroeg' van De Winter, nu een ijssalon: Venezia aan de Molenstraat.

Het 'Gengske', pad naar de schuilkerk en de Hervormde Kerk

De katholieken moegen wel het buiten de wal van Oss een schuilkerk in gebruik nemen. Het protestantse kerkgebouw stond op de plaats van het grote woonschip van de Hervormde Kerk. Vanaf de streekliep van de kerkgebouwen is er nog officieel een protestantse kerk.

De katholieken moegen wel het buiten de wal van Oss een schuilkerk in gebruik nemen. Het protestantse kerkgebouw stond op de plaats van het grote woonschip van de Hervormde Kerk. Vanaf de streekliep van de kerkgebouwen is er nog officieel een protestantse kerk.

Het Gengske: via dit smalle paadje liepen de katholieken een paar eeuwen geleden naar hun kerk net buiten de wal van Oss. Van oorsprong was het de helft smaller. In 1949 werd het verbreed.

'De ijssalon was in mijn jeug'

Harry de Winter is net een paar uur terug van een korte sabbatical in zijn Franse buitenhuis. Op weg van het vliegveld naar zijn huis in Amsterdam maakt hij een omweg langs Brabant en de plek waar hij is opgegroeid en waar zijn ouders nog altijd wonen. Vandaag zal hij ons meevoeren op een ontdekkingsreis door Oss, die wel iets wegheeft van de Magical Mystery Tour van The Beatles. En in de woorden van John Lennon: 'Als u rechts kijkt ziet u niets en hier links vindt u ruïnes, maar die zijn zo oud dat er eigenlijk niets meer van over is.' De Winter is oprichter van productiebedrijf ldtV en maakte fortuin met de verkoop ervan. Nu is hij eigenaar van media-adviesbureau WinterMedia en onder meer initiatiefnemer van De Hallen, het culturele complex dat over een jaar of twee zal verrijzen in de oude tramremise in Amsterdam-West. Hij was presentator van Wintertijd op televisie en is dat tegenwoordig op de radio. Bovendien komt het onvolprezen tv-programma Taxi – ere wie ere toekomt – uit zijn koker.

Oss heeft een industrieel verleden. Vroeger werd er van alles geproduceerd: vleeswaren bij Zwanenberg, margarine bij Unilever en tapijt bij Bergoss. Enige

tientallen jaren geleden stond hier dan ook industriële architectuur zoals die tegenwoordig wordt gekoesterd in steden als Rotterdam en Enschede. De Winter: 'Er was een mooie oude koekfabriek en er was een prachtig steegje waar de fabrieken van Zwanenberg en Unox pal naast elkaar stonden. Maar al die geweldige gebouwen uit de jaren twintig zijn afgebroken. Ze hebben plaatsgemaakt voor foeilelijke blokken.' Volgens De Winter is dat het gevolg van: 'Kortzichtige, ouderwetse politiek. Tot 1980 is in Oss het volledige culturele erfgoed gesloopt. Maar kun je het de bestuurders verwijten dat ze geen visie hadden? Industriële archeologie bestond nog niet. Men had geen besef van die schoonheid. Nieuwbouw was vooruitgang. Het was een eer dat V&D naar Oss kwam! Die ontwikkeling is overigens niet uitsluitend typerend voor Oss. Zoals hier ziet het eruit in grote delen van Nederland. Maar het moet gezegd: ik vind het stom. Ik verzamel antieke radio's en televisies. Ik houd van vroeg industriële ontwerpen.' Als De Winter in de taxi van John Zomer stapt, schakelt hij direct over op onvervalst Brabants: 'En gij bent familie van Snelle Peperkoek?' (Oud Ossisch gebruik: spreek elkaar aan met de bijnaam.)

Kerkhof Eikenboomgaard. 'Where old meets new. Dit is toch mooi van lelijkheid?'

Kantoor van de Bergoss Tapijfabriek. 'De fabriek behoorde vroeger toe aan de familie van Rob van den Berg, ooit de grote baas van VNU.'

Het NS-station van Oss. 'Vroeger stond er een mooi stationnetje met gietijzeren pilaren.'

Klein stukje origineel industrieel verleden: muur van Bergoss.

De collectie van Museum Jan Cunene omvat archeologische vondsten, streekhistorische objecten, negentiende-eeuwse en moderne kunst.

de hipste plek van Oss'

- 1 De eerste locatie waarop we aankomen, is ijssalon Venezia aan het begin van de Molenstraat. De Winter: 'In 1964 was dit de hipste plek van Oss. Hier kwamen we na school. Wij waren de artistiekelingen. Het is maar wat je hip noemt: ik had één haar over mijn oor. En op vrijdagavond vochten we een beetje aan de overkant met de nozems. Dat was leuk.'
- 2 Te voet steken we het Walplein over (met Blokker en Zeeman) naar het Gengske, voor een blik op het laatste stukje authentiek Oss. 'Dit straatje is zo oud als Oss zelf. Maar dat maakt het nog niet inspirerend. Het motregent, het is er verlaten en uit een speaker schalt een oer-Hollandse schlager. Heel triest.'
- 3 We keren om, lopen terug naar de Molenstraat en betreden het Titus Brandsmalyceum, waar De Winter zijn middelbareschooldiploma haalde. 'De gangen zijn nog hetzelfde als toen. Het was een heel strenge Karmelietenschool. Voor en na iedere les moesten we bidden. Maar ik deed daar niet aan mee; wij waren Joods. Had je een meisje achter op de fiets, dan werd je achtervolgd door een pater op een Solex.'

- 4 Om de hoek aan de Eikenboomgaard staat De Winters (gelijknamige) lagere school. Het gebouw bleef bewaard, maar daar is alles mee gezegd. Er is tegenwoordig horeca in gevestigd. 'Het ziet er niet uit met die nieuwe ramen. Het had vroeger glas-in-loodramen en hoge ronde vensters. Er is nog weinig origineel.'
- 5 Het oude rooms-katholieke kerkhof Eikenboomgaard tegenover de school heeft de vooruitgang eveneens overleefd. 'Zo katholiek zijn ze hier dan wel weer. Hoewel, Albert Heijn komt daar bijna uit het graf omhoog. Ik ben hier eigenlijk nog nooit geweest. Terwijl ik begraafplaatsen heb gezien over de hele wereld. Ik was lange tijd manager van Boudewijn Büch en hij wilde ze allemaal af. Ik herinner me wel de begrafenissen die ik zag vanuit het schoolraam. Kijk wat een keurige oase. Met van die Zuid-Europese kitschgraven. Mooi hè?'
- 6 Over Singel 1940-1945 rijden we richting station. Onderweg passeren we het kantoor van de Bergoss Tapijfabriek en een oude fabrieksmuur.
- 7 'Het is de enige muur die nog overeind staat, maar het is wel typisch voor hoe het was.' ▶

10

Enkele patriciërvilla's in de Molenstraat herinneren nog aan het industriële verleden van de stad.

De Vijversingel: 'Dit is echt mijn jeugd. Hier woonde ik op nummer 46, van mijn zesde tot mijn zestiende. Wij waren geen Jantjes Beton.'

11

De Winter werd geboren in de Roodborststraat. 'In een duplexwoning, gebouwd voor mensen als mijn vader, die hier werden geïmporteerd.'

‘Al die geweldige gebouwen uit de jaren

8 Oss bezoekt men bij voorkeur niet met de trein, zo blijkt even later. 'We hadden een heel mooi oud stationnetje. En dit is wat ze ervan maken. Deze stad is doodgemaakt.'

9 In – alweer – de Molenstraat nemen we een kijkje bij Museum Jan Cunen. Dit is volgens De Winter 'de trots van Oss'. 'Er zijn twee redenen om deze stad te bezoeken: dit museum – een van de betere van Nederland – en het uitstekende restaurant Cordial.' In 1888 werd Villa Constance, de oorspronkelijke naam van het statige museum, gebouwd in opdracht van Arnold van den Bergh, zoon van een margarinefabrikant. Het is opgetrokken in rode baksteen en neoclassicistische stijl.

10 De andere villa's in de straat lijken erop, maar zijn minder imposant. 'Het gebied is een soort reservaat geworden waar nog maar een paar mooie panden overeind staan.'

11 We rijden naar de Roodborststraat, waar De Winter het levenslicht zag; een volkse straat met kleine duplexwoningen. We worden er hartelijk welkom geheten door de huidige bewoners van zijn oude huis: 'Wat moet dat daar?

Rot op met je foto's!' De Winter zegt tegen Zomer (die de auto liever niet uit komt): 'Als ge niet uitkijkt, hebt ge een end hout in oeuwe nek.'

12 Op de Vijversingel iets verderop bracht De Winter gelukkige jeugd jaren door. 'Tussen die twee stenen paaltjes voor de deur stond mijn eerste poppenkast. Ik was altijd al een showmannetje. Het park liep door tot hier, de snelweg was er toen nog niet. Daarachter lagen de vennen, de weilanden en het bos.' Voor de deur strekt zich een park met een grote vijver uit. En dat is nog een reden om, ondanks alles, toch af te reizen naar Oss: het is een van de groenste steden van Nederland.

13 Een rit door de Teugenaarstraat moet ook: 'Daar staat typische Ossische architectuur. Je wordt er niet vrolijk van, maar het is wel historisch. En hier op het hoekje kreeg ik altijd slaag. Ze heette Astrid, was drie jaar ouder en gaf me iedere dag klappen.' Ondanks de niet zo sexy uitstraling verdient Oss volgens De Winter toch een eervolle vermelding: het is de bakermat van de seksuele revolutie. 'De pil komt hier vandaan.' En wie weet dat beter dan hij? 'Mijn vader was chemicus en een van de drie octrooihouders op de pil bij Organon.'

Teugenaarstraat:
'Dit is nu typisch
Oss, hier is
nog niet veel
veranderd.'

13

De Winter mag
graag dineren in
sterrenrestaurant
Cordial in Hotel
De Weverij.

14

'In Oss weten ze helemaal
niet wat dat is, architectuur!'
Behalve bij Organon dan: de
Farmaceutische Proeffabriek
van Van den Broek en Bakema.

15

ROC De Leijgraaf
van architect Max
van Huut.

16

FINIS

wintig zijn afgebroken, zo triest'

14 Waar Organon in het verleden hele straten opkocht om ruimte te maken voor de fabrieken – en daardoor Oss zijn bouwkunst ontnam – wordt er nu in architectonisch opzicht iets goedgeemaakt. Op een industrieterrein (midden in de stad) ontdekken we een bouwkundig statement, van een échte architect. Het is een opvallend rood, vierkant gebouw op poten: de Farmaceutische Proeffabriek van Organon, ontworpen door het Rotterdamse architectenbureau Van den Broek en Bakema. 'Qua moderne architectuur vind ik niet zo heel veel mooi, hoor. Ik vind me vooral op over lelijkheid. In de praktijk werken plannen vaak niet. IJburg of het Java-eiland bijvoorbeeld is prachtig bij mooi weer, maar het grootste deel van het jaar stormt het er en voel je je er onheimlich. En zo'n schouwburg in Almere is toch ook niet meer dan de egotrip van een burgemeester?'

15 Eten met een Michelinster doe je bij Cordial aan de Oostwal. Het restaurant waaraan ook de twee beste sommeliers van Nederland zijn

verbonden, is ondergebracht in een voormalige weverij. Het interieur doet nu nog enigszins oubollig aan, maar er gaat verbouwd worden, onder leiding van een vermaarde architect. Wie? Dat blijft nog even geheim.

16 We besluiten de rijtoer met een tip van de taxichauffeur: 'Voor Osse begrippen is dit gebouw helemaal niet lelijk.' We staan voor ROC De Leijgraaf aan de Euterpelaaan. Het is een kasteelachtig ontwerp waarin we de karakteristieke hand herkennen van Max van Huut, van architectenbureau Alberts & Van Huut. De Winter verliet Oss direct na de middelbare school: eerst een jaar naar een kibboets in Israël, daarna studeren in de hoofdstad. 'Mijn ouders kwamen uit Amsterdam en we hadden thuis een abonnement op Het Parool. Dus ik besepte wel dat er nog iets anders bestond dan dit. En toen ik las dat Wally Tax op het Waterlooplein in Amsterdam in een microfoon had geboerd, wist ik het zeker: hier moet ik weg.' ■

Volgende maand rijdt de EH&I-taxi voor bij interieurontwerper Piet Boon in Oostzaan.

